

Nr. 1 - 2014 - Årgang 32

Norske leger mot atomvåpen

**Nedrustningsinitiativ i FN
Drepende håndvåpen
Hva koster atomvåpen?**

en tryggere verden uten atomvåpen

Strutsepolitikk

John Gunnar Maeland

Vi har vært igjennom en norsk valgkamp som på en nesten uvirkelig måte unnlot å ta opp de store spørsmålene verdenssamfunnet står overfor. Debatten dreide seg til det kjedsommelige om hvordan Norge – verdens rikeste land – kunne bli et enda bedre land å bo i. Fraværet av globalt og fremtidsrettet perspektiv gjorde at outsiderpartiet Miljøpartiet De Grønne nesten gjorde et sensasjonelt bra valg, uten tilgang på sendeflatene i de nasjonale mediene.

”Norge er et land i verden” sa tidligere statsminister Korvald og måtte tåle mange spydigheter for det. I virkeligheten rommer utsagnet en viktig erkjennelse. Norske kvinner, menn og barn deler kloden med de 99,93 % andre verdensborgerne. Vi lever i et felles lukket klimasystem, bestående av et lite skikt livgivende gasser på en jordskorpe formet av flere hundre millioner års livsutvikling før oss. Naturens delikate balanse mellom varmt og kaldt, vått og tørt, liv og død danner vår egentlige fellesformue. I denne sammenhengen blir norsk petroleumsfond og bruttonasjonalprodukt helt uvesentlige størrelser.

Vår viktigste oppgave på denne jorden er å forvalte dette felles livsgrunnlaget på en måte som kommer fremtidige generasjoner til gode. I 40 år har vi visst at det globale karbonregnskapet er i dyp ubalanse, og at vi går mot raskere endringer i klimaet enn noen gang før i historisk tid. Men dette var knapt et tema i valgkampen, annet enn som et tilleggsargument for dem som vil verne fiskebestanden langs norskekysten.

Det brede klimaengasjementet fra noen få år siden synes å ha fordampet i takt med annen interesse for mennesker i nød langt borte.

Det var selvfølgelig ikke å vente at atomvåpentrusselfen skulle bli et hett stridstema i årets valgkamp. ”Alle” er mot atomvåpen og de fleste oppfatter dette problemet som å tilhøre en forgangen tid. Men også atomvåpnene dreier seg om menneskehetens fortsatte eksistensmuligheter, hvor svært mye står på spill. Vi som er optimister, ser på dette som den enkleste globale utfordringen. Når det kommer til stykket trengs det bare noen få underskrifter fra de rette personene for å forby og eliminere atomvåpnene. Dette kan vi klare om vi bare får gjennomslag for at disse våpnene er utdaterte og unødvendige, men fremfor alt uforenlige med menneskehetens fortsatte eksistens og utvikling. De humanitære argumentene vinner stadig større gjenklang i den internasjonale debatten om atomvåpnene, sist under høynivå-møtet i FNs hovedforsamling. Nå gjelder det å holde presset oppe om giat verden ikke lengre aksepterer å bli holdt som gisler i et atommaktspill.

Vi kan få atomånden tilbake i flasken. Å kurere verden for karbonavhengigheten er nok en langt vanskeligere oppgave. Norge spiller her langerens rolle – vi tilbyr verden dette rusmidlet av høy kvalitet med høy fortjeneste. Kan vi fortsatt være bekjent av å tjene penger på denne trafikken? Du verden hvor vi trenger mer moral i politikken!

Norske leger mot atomvåpen

Kjenner du noen som vil være med å støtte arbeidet for en tryggere verden? Spør om de vil bli medlem idag!

Meld vedkommende inn via legermotatomvapen.no

en tryggere verden uten atomvåpen

4
NY REGJERING

6
ATOMVÅPEN

11 + 12
FN

14
BOKANMELDelse

15
LANDSMØTE

16
IPPNW TYSKLAND

17
NUCLEAR EXIT

20
FNs 1. KOMITEÉ

22
ICAN NYTT

Redaksjonen beklager

Grunnet tekniske utfordringer har nr. 3 - 2013 dessverre måtte utgå.

Hvem har vel ikke opplevd at teknikken svikter deg akkurat når du trenger det minst. Som om Murphys lov: "alt som kan gå galt, går galt" gjør seg spesielt gjeldende når det gjelder tekniske dingser. Og de svikter alltid på det verst tenkelige tidspunkt.

Dette er en av de viktigste argumentene for å bli kvitt alle atomvåpen så snart som mulig. Konsekvensene av at noe går galt i den sammenheng er så utenkelig mye verre enn om mobiltelefonen din skulle streike en lørdag ettermiddag. Vi kan sikre, forsikre, trippelsikre så mye vi vil, men vi kommer ikke vekk fra det ufravikelige: feil skjer.

Fordi det er nemlig ingen ting som er idiotsikre; idiotene er altfor oppfinnsomme.

Saima Akhtar

Redaktør

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen

ISSN 0808 2111

Redaksjonen

Saima Naz Akhtar

Domkirkeplassen 2B, 5018 Bergen, Tlf: 460 50 217,

e-post: akhtar@legermotatomvapen.no

NLAs sekretariat

Leder: John Gunnar Mæland

Institutt for samfunnsmedisinske fag, UiB

Kalfarveien 31, 5018 Bergen

Tlf 55586075, fax 55586130

Priv. C.Sundtsgt 36, leil 603, 5004 Bergen

Tlf 55230824 (p),90081052 (m)

e-post: john.meland@isf.uib.no

Layout: Saima Naz Akhtar

Trykk: Skipnes, i 1000 eksemplarer.

Forsideillustrasjon: Håp tross alt? Illustrasjon:

Eric Dubay, <http://www.atlanteanconspiracy.com/2013/03/truth-freedom-peace-and-love.html>

IPPNW Central Office

727 Massachusetts Avenue

MA 02139-3323, USA

Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560

E-post: ippnwbos@ippnw.org

Ex.dir. Michael Christ: mchrist@ippnw.org

www.legermotatomvapen.no, www.ippnw.org

Medlemskontingent, priser:

Leger: 300,-

Studenter: 100,-

Konto nr.: 3060 24 20376

Er du ikke medlem? Ta kontakt med Sara Shah:

shah@legermotatomvapen.no

Ny regjering

- fortsetter den Norges pådriverrolle?

Kjirsten Osen

Hans Asbjørn Holm

I regjeringsplattformen til Høyre og FrP, pkt. 16, Utenriks og bistand, er det bare én setning som antakelig er viet atomvåpen: «Nedrustning og ikke-spredning vil være viktige områder i regjeringens internasjonale arbeid.» I samarbeidsavtalen mellom de fire borgerlige partiene nevnes det ingenting om saken. Hvordan kan dette forklares når tre av de fire har definert tiltak mot atomvåpen i partiprogrammene sine?

I Høyres partiprogram står det at «Høyre vil arbeide for et sterkere internasjonalt samarbeid mot spredning av atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen, og støtte utviklingen av nye humanitærrettslige instrumenter for å styrke eksisterende nedrustningsavtaler. Bruk av atomvåpen har uakseptable humanitære konsekvenser. Målet må derfor være en verden fri for atomvåpen.» KrF vil «arbeide langsiktig for et forbud mot atomvåpen» og Venstre vil «starte arbeidet med en global konvensjon som på sikt forbyr atomvåpen». FrP derimot nøyer seg i sitt program med å slå fast at «Det nye sikkerhetspolitiske bildet er preget av internasjonal terrorisme, spredning av masseødeleggelsesvåpen og uforutsigbare trusler. Dette vil også kunne ramme Norge og norske interesser i utlandet.» Svaret på spørsmålet ovenfor er tydeligvis at FrP ikke satser spesifikt på å forebygge bruk av atomvåpen.

Både regjeringsplattformen og samarbeidsavtalen har overordnede målsettinger som forutsetter at vi lever i en trygg verden. I den første pkt. 9, Helse og omsorg, heter det at «Trygghet for hjelp og omsorg når man trenger det er en bærebjelke i vårt velferds-samfunn», og i den andre pkt. 2h at «Samarbeids-partiene bygger sin politikk på forvalteransvaret og føre var-prinsippet. Den kloden vi skal overlate til våre barn skal være i minst like god stand som da vi overtok den fra våre foreldre». Dette krever, blant mye annet, vilje og evne til å forebygge trusler. Atomtrusselen er høyst reell og krever mottiltak fra verdenssamfunnet. Overfor denne trusselen er forebygging vår eneste sjanse og full atomnedrustning den eneste garanti.

I opposisjonen på det nye Stortinget har foruten Venstre og KrF, også SV, Sp og MdG programfestet et forbud mot atomvåpen. Ap nevner ikke ordet forbud i sitt partiprogram, men sier at de vil «Arbeide for en verden fri for atomvåpen gjennom gjensidig forpliktende nedrustning. At Norge skal arbeide for en ny giv i det internasjonale nedrustningsarbeidet, herunder at det legges større vekt på de humanitære konsekvensene av atomvåpen.» Den rødgrønne regjeringen har, med Jonas Gahr Støre som primær pådriver, gjort en betydelig innsats for å bevisstgjøre verden om de katastrofale humanitære konsekvensene av atomvåpen, bl.a. ved Oslo-konferansen Humanitarian impact of nuclear weapons i mars 2013, som Norge har høstet stor internasjonal anerkjennelse for.

Før valget, og etter at førsteutkastene til partiprogrammene forelå, henvendte NLAs styre seg skriftlig

til valgkomiteene for Høyre og FrP med en påminnelse om Utenrikskomiteens felles innstilling til Stortingsmelding 27 (2007-2008) Nedrustning og ikkespredning, der samtlige partier slutter seg til målet om en atomvåpenfri verden. Innstillingen slår fast at atomvåpen er i en særstilling blant masseødeleggelsesvåpen når det gjelder død og ødeleggelse. Komiteen mener at det må være et mål å eliminere alle atomvåpen. Den er enig i at en verden uten atomvåpen vil være en tryggere verden, og den mener at det på lengre sikt kan vurderes en egen atomvåpenkonvensjon slik det i dag er konvensjoner mot kjemiske og biologiske våpen. - FrP lot seg ikke rokke, men etter iherdig innsats fra ICAN og MedFred for å ta med et forbud mot atomvåpen, styrket Høyre sin opprinnelige formulering.

Etter valget var NLA også med på et brev sammen med NTA, Pugwash og kvinneligaen til de borgerlige partiene med følgende ingress: «Vi tar utgangspunkt i at de partiene som er i ferd med å danne regjering, ønsker å arbeide for en verden uten atomvåpen. Vi vil be om at dette synliggjøres i den nye regjeringserklæringen.»

Videre arbeid. Regjeringserklæringen kunne vært bedre når det gjelder atomvåpen, men formuleringen om nedrustning og ikke-spredning er tøyelig og den utelukker ingenting. Så får vi håpe at Venstre og KrF, og resten av Stortinget, kan påvirke arbeidet underveis, slik at Norges ledende rolle i nedrustningsarbeidet med fokus på de humanitære konsekvensene av atomvåpen opprettholdes. Det er også en viktig oppgave for NLA å bidra til at så skjer!

Gave til NLA kan gi skattefradrag – bruk anledningen!

Økonomisk bidrag til NLA er godkjent som fradragspost i selvangivelsen, jf. skatteloven § 6–50. Gaven må utgjøre til sammen minst 500 kroner i løpet av inntektsåret. Maksimalt fradrag for gaver til en eller flere organisasjoner er fra 2014 økt 16 800 kroner per år. Fradrag i skattepliktig inntekt kan gis til både næringsdrivende og privatpersoner. Hvorfor ikke fylle opp kvoten med en gave til NLA?

Om du vil benytte deg av denne muligheten, ber vi deg benytte konto 3060 24 42671..

VIKTIG: For at vi skal kunne melde gaven til Skattemyndighetene, må vi få beskjed fra deg om navn, personnummer, beløpets størrelse og dato for innbetaling.

Send disse opplysningene på e-post til: info@legermotatomvapen.no

Her kan du også opplyse om du ønsker at gaven din skal gå til spesifikt formål.

Takk for ditt bidrag!

Økonomiske konsekvenser av atomvåpen

Bruk av ett eller flere av verdens 17 000 atomvåpen ville medføre både ufattelige menneskelige tap og enorme økonomiske kostnader. Også uten å bli brukt beslaglegger atomvåpen betydelige ressurser knyttet til utvikling, produksjon, utplassering, kontroll og vedlikehold av våpen og leveringssystemer. I tillegg har verdens atommakter store løpende utgifter til beskyttelse mot atomvåpenangrep fra andre.

John Gunnar Maeland

Denne artikkelen forsøker å anslå noen av kostnadene knyttet til atomvåpen. De økonomiske konsekvenser av bruk av atomvåpen er omtrent umulig å tallfeste, fordi følgene vil bli så omfattende og komplekse og avhenge av hvor mange og hvilke våpen som vil bli brukt mot hvilke mål (Dumas og Nelson 2013). Sammenlikninger med større naturkatastrofer kan gi visse ideer om hva atomvåpen kan tenkes å koste fellesskapet, men dette kan bare tjene som illustrasjoner.

De løpende kostnadene av atomvåpenarsenalene lar seg lettere beregne, selv om ingen atomvåpenstater har full åpenhet om sine våpenprogrammer og hva disse koster. Ved å kombinere åpne kilder kan man likevel komme frem til noen sannsynlige estimater av de økonomiske ressursene som dagens atomvåpenarsenal legger beslag på.

I denne artikkelen benytter jeg meg av rapporter utarbeidet av forskere og analytikere på grunnlag av tilgjengelige opplysninger. Jeg konsentrerer meg om anslag for hva bruk av ett enkelt atomvåpen vil koste og hva verdens løpende årlige utgifter til atomvåpen beløper seg til.

Økonomiske konsekvenser av detonasjon av en atombombe

Økonomiske tap etter sprengning av en enkelt atombombe knytter seg til en rekke faktorer som ødeleggelse av fysiske strukturer, tap av menneskelig kapital, sammenbrudd av samfunnsfunksjoner og infrastruktur, miljøkonsekvenser, nødhjelp og medisinsk behandling samt de påfølgende politiske og sikkerhetsmessige handlingene. Det samlede omfanget av disse kostnadene lar seg knapt fatte, og forsøk på et estimat er beheftet med stor usikkerhet.

Dumas og Nelson (2013) peker på at skadene etter en atomvåpensprengning mer avhenger av hvor våpenet blir brukt, enn av bombens størrelse. Både brukt

som militært våpen og i en terrorhandling, er det mest sannsynlig at en atombombe vil eksplodere nær større sentra for økonomisk aktivitet og dermed gi omfattende økonomiske konsekvenser. Større byer og militæranlegg er vanlig antatte mål. Befolkningstetthet, geografi og tilstedeværelsen av viktig samfunnsmessig infrastruktur i bombens umiddelbare nærhet vil være medbestemmende for skadeomfanget.

De økonomiske kostnadene av fysiske ødeleggelser

Angrepene på tvillingtårnene i World Trade Center i 2001 og orkanen Katrinas skadevirkninger på byen New Orleans og omliggende områder i 2005, gir to illustrasjoner av hvilke kostnader som kan påløpe ved slike katastrofer. Skadene på bygninger og fysiske strukturer er i begge tilfelle beregnet til å ligge i størrelsesorden 100 milliarder NOK (Dumas og Nelson 2013). I tillegg kommer kostnader knyttet til opprydning og erstatning av ødelagt utstyr. I tilfelle av et kjernefysisk angrep mot en by er det antatt at opprensning av radioaktivt

forurensning alene vil kunne koste 15 milliarder NOK per kvadratkilometer (Reichmuth et al 2005).

Et nyere eksempel på omfattende industrielle og bosetningsmessige ødeleggelser, er jordskjelvet utenfor kysten av Japan i 2011 med påfølgende tsunami som i tillegg ødela Fukushima Daiichi kjernekraftverket. Omgivende landområder ble radioaktivt forurenset og måtte evakueres. Nær 160 000 mennesker måtte forlate sine hjem. Skadeomfanget er fortsatt ikke kjent i sin helhet, men beregninger av de direkte økonomiske tapene er i størrelseorden 1500 til 3000 milliarder NOK (Starr 2013). Omkostningene knyttet til opprenskning av radioaktiv forurensning inngår ikke i dette anslaget.

Helserelaterte kostnader

Behandlingsutgiftene og de indirekte følgene av omprioritering av personell og utstyr for å takle det store antallet tilskadekomne etter en atomvåpeneksplosjon, vil bli svært omfattende. De store forventede tap av menneskeliv og nedsatt funksjonsevne blant de overlevende har også en samfunnsmessig kostnadsside på grunn av nedsatt økonomisk produktivitet.

Økonomiske tap som følge av sammenbrudd i samfunnsfunksjoner

Hvis en atomvåpendetonasjon rammer sentrale samfunnsmessige funksjoner, som vareproduksjon, transport, kommunikasjonssystemer eller økonomiske og administrative tjenester, kan de økonomiske konsekvensene bli meget omfattende og langvarige. Fukushima-ulykken førte til

et betydelig fall i Japans industrielle produksjon der det aller meste skyldtes forstyrrelser utenfor selve katastrofeområdet (Amadeo 2013). Også mange andre land fikk føle de økonomiske ringvirkningene av fallet i den japanske industrien. Den globale økonomien er blitt mer såbar for slike plutselige endringer i kritiske lokale ledd i det internasjonale økonomiske nettverket.

Et spesielt fenomen som kan få omfattende økonomiske konsekvenser, dreier seg om den elektromagnetiske puls som en atomvåpendetonasjon utløser. En slik puls vil kunne slå ut og varig skade utstyr som beror på mikroprosessorer, dvs. datateknologi. En enkelt atombombe sprengt i stor høyde vil kunne generere en skadelig elektromagnetisk puls over store geografiske områder, som f.eks. hele det nordamerikanske kontinentet. De umiddelbare og langvarige økonomiske følgene av et slikt sammenbrudd av datautstyr og -kommunikasjon vil bli enorme i et moderne samfunn.

Andre økonomiske konsekvenser

Blir atomvåpen brukt på ny, må en forvente omfattende politiske og sikkerhetsmessige reaksjoner både i det angrepne landet og i verden forøvrig. Om ikke angrepet gjengjeldes med tilsvarende våpen, vil andre og kostbare reaksjonsformer

bli benyttet. Angrepet mot World Trade Center i 2001 utløste krigen i Afghanistan og Irak som har kostet USA flere tusen milliarder dollar i direkte utgifter. I tillegg har tiltak for å øke sikkerheten på amerikansk territorium kostet mer enn 1000 milliarder dollar.

Hva koster atomvåpenarsenalene?

I en rapport fra Global Zero (Blair & Brown 2011) anslås verdens samlede løpende utgifter til atomvåpen i år 2011 å være 105 milliarder US \$ eller 630 milliarder NOK (tabell 1). Kostnadene for forskning, utvikling, bygging, testing, vedlikehold og oppgradering av våpnene og deres transportsystemer samt kostnadene knyttet til operasjonell kapasitet kalles grunnkostnader og utgjorde samlet 67 milliarder dollar. De fulle kostnader tar også med utgiftene til forsvarssystemer av type rakettskjold; utgifter knyttet til risikoreduksjon og sikkerhetssystemer; samt antatte fremtidige helse- og miljøkostnader. Derimot

	Grunnkostnader	Samlede kostnader
USA	34.0	61.3
Russland	9.8	14.8
Kina	6.4	7.6
Frankrike	4.7	6.0
Storbritannia	4.5	5.5
India	3.8	4.9
Pakistan	1.8	2.2
Israel	1.5	1.9
Nord Korea	.5	.7
Totalt	67	104.9

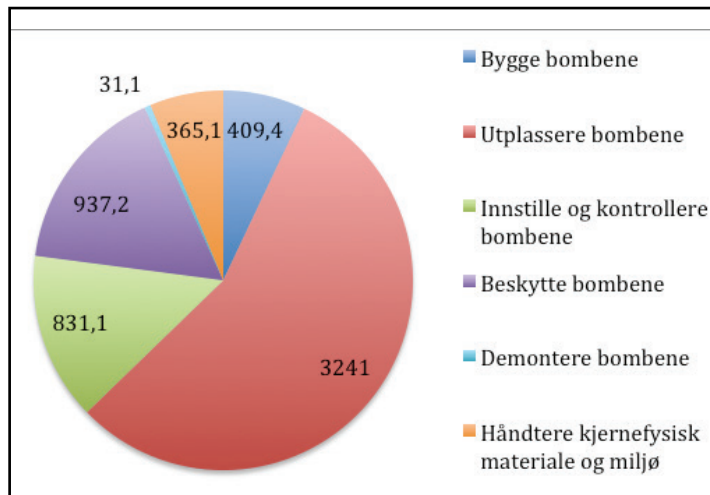
Tabell 1 Antatte kostnader av verdens atomvåpen 2011. Milliarder US \$. Kilde: Blair & Brown, 2011)

er utgifter til luftforsvar, undervannsforsvar og atomvåpenrelatert etterretning ikke medtatt.

Disse konservative estimatene bygger på tilgjengelig informasjon fra de ni atomvåpenmaktene, men tallene er usikre siden ingen av disse landene rapporter fullt ut om sine utgifter. Utgifter til atomvåpen antas å utgjøre 9-10 % av disse landenes samlede militærutgifter.

USA

Tabell 1 viser at USA står for vel halvparten av de globale atomvåpenkostnadene. En studie fra Brookings Institution anslo at USA frem til 1996 hadde brukt nær 5500 milliarder dollar (i 1996-verdier) på sine atomvåpenprogrammer (Schwartz 1998). Tok man med antatte fremtidige

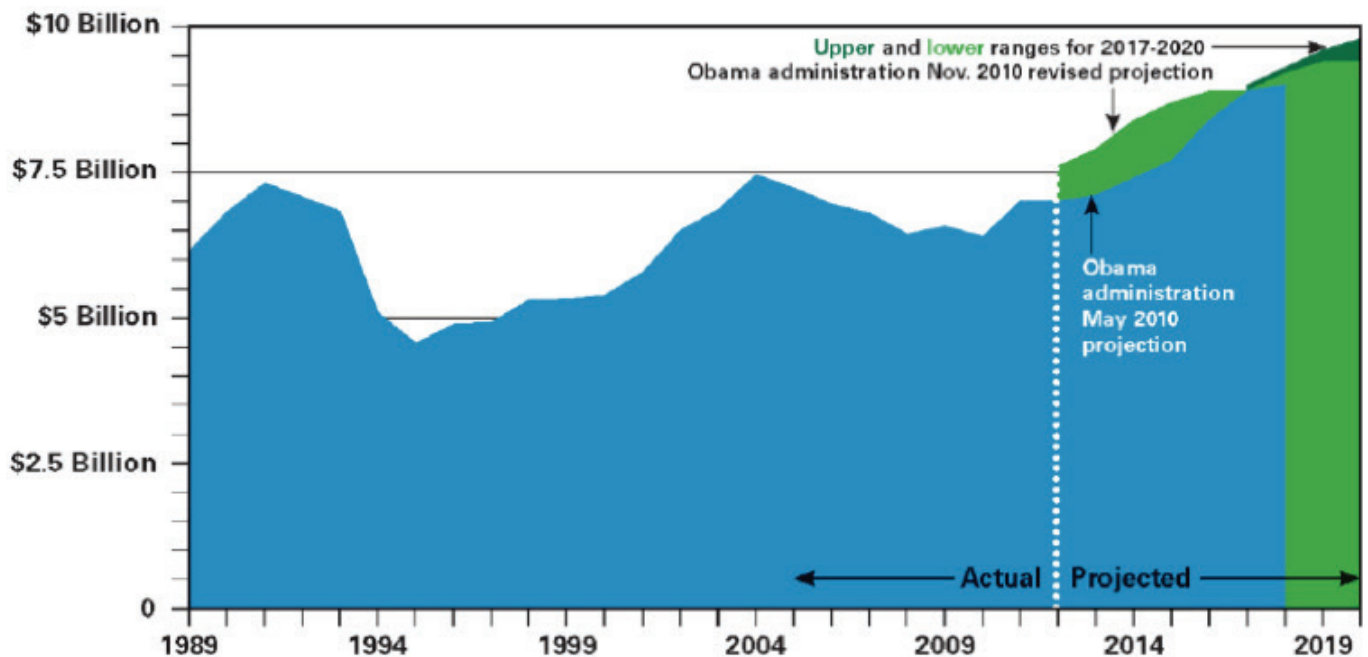
Figur 1 Estimerte akkumulerte kostnader av det amerikanske atomvåpenprogrammet 1940-1996. Milliarder US \$ (1996-verdi). Kilde: Schwartz 1998.

kostnadene for de da eksisterende atomvåpnene, steg regningen til vel 5800 milliarder dollar (figur 1).

Den største utgiftsposten (56 %) handlet om utplassering av atomvåpnene på ulike leveringsmidler, som fly, ubåter og landbaserte missiler. Dernest kom kostnader til å beskytte atomvåpnene (16%) og systemer for overvåking og kontroll av våpnene (14 %). Å bygge atomvåpnene utgjorde "bare" 7

% av totalkostnadene. Demontering av eksisterende våpen la bare beslag på 5 promille av de samlede kostnadene, til tross for at nær 27000 atomstridshoder ble demontert mellom 1975 og 1996. Halvparten av disse kostnadene igjen var knyttet til oppbevaring av plutonium og annet radioaktivt materiale fra de utrangerte bombene.

Figur 2 viser at USAs utgifter til atomvåpenforskning og utvikling ikke har gått ned de senere årene. Tvert imot viser faktiske og planlagte utgifter en betydelig stigning under den nåværende Obama-administrasjonen. En delvis forklaring er at kongressen tvang president Obama til å akseptere økte bevilgninger til nye atomvåpen som en forutsetning for å godkjenne den siste nedrust-

Figur 2. Kostnader knyttet til forskning, utvikling og vedlikehold av amerikanske atomvåpen (faktiske og prosjekterte) etter budsjettår 1989-2020. Fra: Blair & Brown 2011.

ningsavtalen med Russland (New START). USA planlegger å bruke 88 milliarder dollar til investeringer i atomvåpen-infrastruktur og 125 milliarder dollar på oppgraderinger av sine strategiske kjernefysiske våpen i 10-års perioden 2012-2022 (Lichterman 2013).

Russland

I følge Global Zero rapporten brukte Russland minst 15 milliarder dollar på sine atomvåpen i 2011 av et samlet militærbudsjett på mellom 53 og 86 milliarder dollar (Blair og Brown 2011). Russland er inne i et omfattende program for modernisering og oppgradering av sine strategiske atomvåpen og deres transport-systemer. Russland utvikler nye raketter og vil bygge en flåte av nye strategiske undervannsbåter. Foreldete atomstridshoder vil bli erstattet med nye. Samlet vil Russland investere 70 milliarder dollar på nye strategiske atomvåpen innen 2020.

Kina

Kina bruker relativt sett mindre på sine atomvåpen, men vil i løpet av det neste tiåret bygge fem nye strategiske ubåter armert med atomvåpen, samt øke antallet landbaserte atomvåpenraketter. Av Kinas samlede forsvarsutgifter i 2011 på antatte 114 milliarder dollar, går minst 5 % til atomvåpen. Dette er relativt sett bare halvparten av hva de andre atommaktene bruker på atomvåpen, hvor andelen typisk ligger på omkring 10 %.

Frankrike og Storbritannia

Frankrike og Storbritannia bruker omtrent like mye hver på atomvåpen (tabell 1). Mens Frankrike ikke har planer om større moder-

niseringer, har Storbritannia lagt planer for å erstatte sin flåte av strategiske atomubåter (Trident). En endelig beslutning om dette ventes tatt i 2016. I så fall vil dette koste minst 40 milliarder dollar.

India og Pakistan

Begge landene utvider sine atomvåpenarsenaler. Pakistan har ambisjoner om å fordoble antall atomstridshoder fra de nåværende 125 i løpet av de neste 5-10 årene. India vil også øke antall våpen fra dagens 25 til 100 i samme tidsrom. Utgiftene til atomvåpenprogrammene offentliggjøres ikke, men man antar at disse landene bruker omkring 10 % av sitt militærbudsjett på slike våpen (Blair og Brown 2011).

Israel og Nord-Korea

Begge disse landene hemmeligholder sine atomvåpenprogrammer, noe som gjør presise estimater over kostnader umulige. Global Zero anslår at Israel bruker omkring 2 milliarder dollar årlig og Nord-Korea noe under halvparten av dette.

Diskusjon

Målt opp mot menneskelig tap og lidelse, er det nesten uanstendig å snakke om økonomiske kostnader som følge av bruk av atomvåpen. Likevel hører slike konsekvenser med til en helhetlig vurdering av de humanitære virkningene disse våpnene vil ha, fordi økonomiske tap også er tap av velferd og livsvilkår. Tap av menneskelige ressurser representerer også økonomiske tap for samfunnet i form av redusert produksjon av felles goder.

På samme måten kan en se samfunnsmidlene som brukes til å opprettholde og videreutvikle atomvåpenarsenalene som "tapte anledninger" til å investere i human kapital og infrastruktur – investeringer som ville ha kommet verdenssamfunnet til gode. I tillegg til den rene pengebruken, innebærer denne prioriteringen at menneskelige ressurser brukes på en destruktiv våpenteknologi og ikke på alternative utfordringer. Bare i Pakistan antas det at mer enn 120 000 personer jobber med landets atomvåpenproduksjon og tilhørende rakettprogram (Abbas 2012). Pakistan ligger på 146. plass i FNs rangering av levekår og utvikling.

USA er fortsatt verdens økonomiske stormakt, men har for tiden et betydelig budsjettunderskudd og en høy akkumulert gjeldsforpliktelse. Det amerikanske samfunnet har betydelige etterslep når det gjelder investeringer i nødvendig infrastruktur, som veier, elektrisitetsforsyning og offentlige bygninger. Forsvarsutgiftene ble mer enn fordoblet mellom 2001 og 2010, både på grunn av krigen i Afghanistan og Irak, og fordi USA i denne tiden brukte 230 milliarder dollar på sine atomvåpen. Så langt synes atomvåpenprogrammene å ha blitt beskyttet fra de generelle føderale budsjett-kuttene i USA.

Det militær-industrielle-politiske kompleks

En drivende faktor for vedvarende satsing på utvikling og fornyelse av atomvåpenarsenalene i USA, er de tette bånd mellom atomvåpenindustrien, forsvaret og politikere for å sikre nye statlige kon-

trakter og dermed opprettholde lokale arbeidsplasser. Slike kontrakter innebærer også ofte høy fortjeneste for de få firmaene som har adekvat teknologisk kompetanse. Dette er et allment fenomen innen forsvarsindustrien. Behovet for teknologisk videreutvikling av atomvåpnene og deres leverings-systemer synes like mye å være sprunget ut av industriens behov for nye kontrakter og lokalpolitikeres ønske om å sikre sysselsetting og økonomisk trygghet. Det "militær-industrielle kompleks" som tidligere president Eisenhower advarte om i 1961, er fortsatt en betydelig demokratisk utfordring gjennom kompleksets tette bånd til bevilgende myndigheter (Lichterman 2013). Atomvåpenteknologien er langt på vei monopolisert, noe som gir disse firmaene enorm makt til å definere behov og bestemme sin egen profit.

Våpen eller utvikling

I et utviklingsperspektiv fremstår de løpende kostnadene til atomvåpen som særlig grelle. Fortsatt lever omkring 1,3 milliarder mennesker for under 1,25 US \$ om dagen (World Bank 2013). Selv om tallet på ekstremt fattige har gått ned de senere årene, vil de fleste av FN's milleniumsmål for utvikling ikke bli nådd innen 2015. En bidragende forklaring er at rike land ikke har fulgt opp løftene om økonomiske overføringer til den fattige delen av verden. Mens målet var at de utviklede landene skulle gi minst 0,7 % av BNP i utviklingshjelp, har de faktiske overføringene ligget under 0,5 % BNP. Verdens største militærmakt USA kommer ikke høyere enn 0,2 % av BNP i utviklingshjelp. Bare

en mindre reduksjon i USAs militærbudsjett, som i 2008 utgjorde 2800 \$ per innbygger, ville satt landet i stand til å nå FN's mål.

Atomkraftene har egne behov som også kunne ha vært møtt med mindre satsing på atomvåpen. Hotez (2010) har beregnet at disse landene har nær halvparten av verdens sykdomsbyrde når det gjelder såkalte "glemte" parasitt- og ormesykdommer og at dette kunne elimineres for en ti-tusendel av landene atomvåpenkostnader. Slike regnestykker setter bruken av penger til atomvåpen i et avslørende relieff.

Siden 1945 er det blitt bygget 125 000 atomstridshoder, 97 % av disse av USA og Sovjetunionen/Russland (Kristensen og Norris 2013). De samlede omkostningene av dette vanvittige våpenkappløpet dreier seg om et astronomisk tall. Fortsatt bruker atomkraftene enorme summer på disse våpnene, over en billion amerikanske dollars i tiåret. Atomvåpennedrustning vil ikke bare føre til en tryggere verden, men kan være et vesentlig bidrag til global utvikling og mer rettferdig fordeling av fellesressursene..

Referanser

- Abbasi R. (2012). Pakistan and the New Nuclear Taboo. Peter Lang AG, Internationaler Verlag der Wissenschaften
- Amadeo K. (2013). Impact of Japan's Earthquake. How It Affects the Global Economy <http://useconomy.about.com/od/criticalissues/a/Japan-Earthquake.htm> lest 30.09.2013
- Blair, BG, Brown, MA. (2011). World spending on nuclear

weapons surpasses \$1 trillion per decade. Global Zero, Washington D.C.

Dumas LJ, Nelson TD. (2013). Estimating the economic consequences of a nuclear weapons explosion: critical factors. I: Fihn B. (red.) Unspeakable suffering – the humanitarian impact of nuclear weapons. Reaching Critical Will of the Women's International League for Peace and Freedom, Genève, pp. 50-57

Hotez PJ (2010). Nuclear Weapons and Neglected Diseases: The "Ten-Thousand-to-One Gap". PLoS Negl Trop Dis 4(4): e680 report

Lichterman A. (2013). United States. I: Acheson R. (ed). Still assuring destruction forever. An update to the 2012 Assuring destruction forever: Nuclear weapon modernization around the world. Reaching Critical Will, New York

Kristensen HM, Norris RS. (2013). Global nuclear weapons inventories, 1945 – 2013. Bulletin of the Atomic Scientists 69: 75-81.

Reichmut B, Short S, Wood T. (2005). Economic consequences of a rad/nuc attack: Cleanup standards significantly affect cost. Pacific Northwest national Laboratory, PNNL-SA-45256; April, p. 8

Schwartz, SI, ed. (1998). Atomic audit: The costs and consequences of U.S. nuclear weapons since 1940. Brookings Institution Press, Washington D.C.

Starr S. (2013). Costs and Consequences of the Fukushima Daiichi Disaster. Physicians for Social Responsibility. <http://www.psr.org/environment-and-health/environmental-health-policy-institute/responses/costs-and-consequences-of-fukushima.html>, lest 30.09.2013.

World Bank (2013) World Development Indicators. <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators/>

FNs Open-ended Working Group on Nuclear Disarmament

Open-ended working group to develop proposals to take forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons (OEWG).

Kjirsten Osen

OEWG er resultatet av FN resolusjon 67/56 Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations. Resolusjonen ble lansert av bl.a. Norge, Østerrike og Mexico i 2012 som svar på den mangeårige handlingslammelsen i FNs nedrustningsorgan i Geneve (Conference on Disarmament, CD). Leder for gruppen har vært ambassadør Manuel B. Dengo, Costa Rica. I tråd med oppdraget har representanter for stater, internasjonale organisasjoner, sivilsamfunn og akademia, uavhengig av CD, sittet sammen i Geneve i 15 dager, fordelt på 3 sesjoner. ICAN har vært representert sammen med andre NGOer. Ifølge rapport fra Reaching Critical Will¹, har diskusjonene vært konstruktive og substansielle med en åpen meningsutveksling mellom alle deltakere som er nesten uhørt i andre FN-fora. Gruppen har ikke vært bundet av konsensusregelen. Den har utarbeidet en rapport² som er enstemming og vil bli behandlet i FNs førstekomite 18. oktober 2013.

Gruppens arbeid ble innledet med en gjennomgang av tidligere nedrustningsinitiativ og en utmeisling av forskjellige aspekter, perspektiver og utfordringer

mhøt nedrustning og multilaterale forhandlinger. Rapporten referer samtlige diskusjoner og fremlagte forslag til hvordan man kan fremme multilaterale nedrustningsforhandlinger med det mål å oppnå og vedlikeholde en verden uten atomvåpen. Forskjellige modeller for full atomnedrustning, som f.eks. en trinnvis eller en helhetlig løsning, har vært diskutert. Uansett hvilken modell som velges, rådes det til at det internasjonale samfunn samles om det som kan forene i stedet for det som skiller.

Gruppen har analysert aktuelle elementer i nedrustningsprosessen, som atomvåpens rolle i sikkerhetspolitikken, betydningen av internasjonal humanitær rett, stater og andre aktørers rolle, og en rekke praktiske tiltak inkludert undervisning med sikte på å øke forståelsen for de humanitære, økonomiske og miljømessige konsekvenser av atomvåpen. Humanitære effekter av atomvåpen beskrives som et gjennomgående tema med relevans for alle sider ved nedrustningsagendaen. Et interessant forslag er å analysere utviklingen av internasjonal humanitær rett siden Haag-domstolens rådgivende uttalelse i 1996, spesielt i lys av International Criminal Court som ble opprettet i 2002.

De enkelte elementer er blitt inndelt

i to grupper etter deres betydning for hhv å oppnå og vedlikeholde en verden uten atomvåpen. Reaching Critical Will er meget positivt innstilt til prosessen og rapporten, men de har en innvending som det er verdt å merke seg. Forbud mot atomvåpen registreres i gruppen for vedlikehold av en atomvåpenfri verden, dvs som et tiltak etter at eliminering er oppnådd. Dette er i strid med høy-nivå møtetets «visjon»: stigmatiser, forby og eliminer, der sekvensen er den som er brukt i forbindelse med illegalisering av andre masseødeleggelsesvåpen, som f.eks. kjemiske våpen.

Gruppen påpeker at alle stater har ansvar for atomnedrustning, men at det ligger et ekstra ansvar på stater som selv har atomvåpen eller er under en atomparaply, som Norge. Parlamentarikere og sivilsamfunn er viktige samarbeidspartnere. OEWG rapporten anbefales som en kort og grei oversikt over et komplisert, men sentralt tema for NLA.

Kilder

1. The open-ended working group concludes. Beatrice Fihn, 6.9.2013. www.reachingcriticalwill.org
2. Report of the Open-ended Working Group to develop proposals to take forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons, UN General Assembly, Geneva 3.9.2013.

FNs høynivå-møte om atomnedrustning

En ny visjon for atomnedrustning: stigmatiser, forby og eliminer.

Kjirsten Osen

Møtet i FNs generalforsamling i New York 26. september 2013 var det første høynivå-møte om atomnedrustning noensinne. Det var svar på FN-resolusjon 67/39, som i 2012 ble lagt frem av Non-Aligned Movement (NAM) for «å bidra til å oppfylle målet om atomnedrustning». Den fikk 179 ja-stemmer, ingen nei, mens 4 avsto (Frankrike, Storbritannia, USA og Israel). På høynivå-møtet i 2013 deltok statsledere, utenriksministre og høyere embedsmenn fra 125 land med tils. 74 innlegg.

Irans president Rouhani var talsmann for NAM og fikk ordet etter generalsekretær Ban Ki-moon. Han annonserte at NAM i år legger frem en ny resolusjon med et veikart for atomnedrustning. Den foreslår at det snarlig holdes forhandlinger - i Nedrustningskonferansen i Geneve - om en atomvåpenkonvensjon, at 26. september blir en internasjonal dag for atomnedrustning, og at det om 5 år holdes en konferanse for å evaluere fremdriften i nedrustningen. Han manet til økt innsats for en atomvåpenfri sone i Midt-Østen og for negative sikkerhetsgarantier, og han gjentok læresetningene om at «Enhver bruk av atomvåpen er brudd på

FN Charteret og en forbrytelse mot menneskeheten» og at «Den eneste garanti mot bruk er total avskaffelse».

Sivilsamfunnet var representert ved Nosizwe Baqwa fra ICAN Norge og Joseph Gerson fra the American Friends Service Committee, i tillegg til Internasjonale Røde Kors. De fleste innleggene finnes på www.reachingcriticalwill.org som også har utmerkete oppsummeringer av møtet med henvisninger til enkeltlands synspunkter¹. Se også kommentarer på www.icanw.org.

Majoriteten av landene uttrykte frustrasjon over den altfor svake fremdriften i atomnedrustningen. Stadig flere land krever at atomvåpen må forbys og elimineres og at arbeidet med et forbud mot atomvåpen må starte nå. Det er økt bevissthet om de humanitære og miljømessige virkningene av atomvåpen. Dette vil forhåpentligvis bidra til å stigmatisere våpnene og med tiden bane veien for å illegalisere og eliminere dem. Østerrikes president Heinz Fischer formulerte det slik: «Atomvåpen må stigmatiseres, forbys og elimineres før de eliminerer oss», altså forbud før eliminering. Selv om flere av uttalelsene har blitt hørt før, er møtet enda et tegn på at diskursen om atomvåpen er kommet inn i et nytt spor der det humanitære fokuset dominerer over det

sikkerhetspolitiske og der atomvåpenfrie stater og sivilsamfunn er pådrivere.

Humanitære konsekvenser

Oslo-konferansen «Humanitarian impact of nuclear weapons» i mars 2013 ble hyppig referert. Konferansen har tydeligvis vært viktig for å bevisstgjøre om de katastrofale humanitære og klimatiske konsekvensene av atomvåpen, en bevisstgjøring der imidlertid også IPPNW, Internasjonale Røde Kors, ICAN og NPT-prosessen har betydd mye. Mange av innleggene refererte også til konklusjonen fra Oslo om at det ikke vil være mulig å yte meningsfull humanitær hjelp etter sprengning av en atombombe mot befolket område.

Irland pekte på at de humanitære konsekvensene av atomvåpen også ligger til grunn for Ikkespredningsavtalen: «Det humanitære imperativ for atomnedrustning er innskrevet i Ikkespredningsavtalens DNA.»- Mexico inviterte til det andre internasjonale møte om humanitære konsekvenser av atomvåpen 13.-14. februar 2014 i Nayarit, som en oppfølging av Oslo-konferansen. Et forbud mot atomvåpen sto ikke på Oslo-konferansens agenda, og ble heller ikke nevnt i utenriksminister Barth Eides korte innlegg på høynivå-møtet, men ICAN arbeider for å få forhandlinger om et for-

Nosizwe Baqwa taler på vegne av sivilsamfunnet under FNs høynivå-møte

bud på agendaen i Mexico.

Atomvåpenstatene er bekymret for at stadig flere atomvåpenfrie stater har atomnedrustning på sin agenda. De klager over avsporing fra den eksisterende trinnvise nedrustningsprosessen som de selv anser som den eneste brukbare. Frankrike, Storbritannia og USA sa i sitt felles innlegg: «Mens vi er oppmuntret av energien og entusiasmen i debatten om atomnedrustning, beklager vi at denne energien rettes mot initiativ som høynivå-møtet, den «humanitære kampanjen», Open-Ended Working Group og arbeidet for en atomvåpenkonvensjon.» Men her er det ikke et enten eller. Et forbud mot atomvåpen betyr ingen «shortcut». Det overflødiggjør ikke det møysommelige, balanserte nedrustningsarbeidet. Et forbud er nødvendig for å motivere til økt innsats og bedre fremdrift i nedrustningsarbeidet slik at vi rekker å eliminere atomvåpen før de eliminerer oss.

Misbruk av ressurser

Mange land kritiserte stagnasjonen i nedrustningen. De fremhevet det uakseptable i at atomvåpenstatene moderniserer sine

atomvåpen, hvilket gjør det enda vanskeligere å bli kvitt dem. De pekte på den sjokkerende mengde penger og andre ressurser som kastes bort på å vedlikeholde og modernisere arsenalene. Brasil hadde regnet ut at halvparten av pengene som årlig investeres i atomvåpen, ville være nok til å nå tusenårsmålene for utvikling innen 2015. Bangladesh og den latinamerikanske og den afrikanske gruppen av land krevde at ressursene omdisponeres til å utrydde fattigdom og sult og sikre sosioøkonomisk utvikling.

Folkeretten

Det økende kravet om en mer effektiv atomnedrustning er tydeligvis inspirert av den aktuelle bruken av kjemiske våpen i Syria, som da våpnene ble brukt ikke var tilknyttet Konvensjonen mot kjemiske våpen. I artikkelen «Where is the 'Global Red Line' for Nuclear Weapons?»² skriver lederne for organisasjoner tilknyttet ICAN, deriblant Norsk Folkehjelp og IPPNW, i anledning høynivå-møtet, at Syria er et eksempel på at masseødeleggelsesvåpen kan bli brukt, og at atomvåpen ikke er noe unntak. «Våpen som ikke kan skille mellom militære og sivile

mål, mellom stridende og barn, er uforenlige med menneskeverdet. Kjemiske våpen er forbudt, men ikke atomvåpen. Det gjør atomvåpen til en anomali blant masseødeleggelsesvåpen.»

NGOer

Nosizwe Lise Baqwa, sa i sin tale på vegne av sivilsamfunnet³, at «Historien viser at rettslige forbud mot våpensystemer understøtter eliminering. Illegale våpen blir ansett som illegitime. Når våpnene mister sin politiske status, reduseres viljen til å investere i produksjon, modernisering, og opprettholdelse av våpensystemene.» Joseph Gerson, den andre taleren for sivilsamfunnet, fastslo at atomvåpen allerede er erkjent som uforenlige med internasjonal humanitær rett og med menneskehetens overlevelse. «Atomvåpen kan ikke gi sikkerhet. De bringer bare død og ødeleggelse.»

Konklusjon

Høy-nivå møtet ga en ypperlig anledning for FNs medlemsland til å reflektere over deres egen rolle og ansvar for atomnedrustning og de utfordringene de står overfor når det gjelder å nå det lenge søkte mål om en verden uten atomvåpen. En troverdig vei mot en atomvåpenfri verden begynner med en erkjennelse i det internasjonale samfunn om at atomvåpen er uakseptable og ulovlige. En rekke delegater siterte generalsekretær Ban Ki-moons uttalelse om at «der er ingen rette hender for feil våpen.» Det er en nær universell konsensus om at verden ville være tryggere uten atomvåpen. Og, som Nosizwe minnet om: «et forbud mot atomvåpen er oppnåelig og det kan bli initiert av stater som ikke har atomvåpen».

Kilder kan fåes ved henvendelse til forfatter

Atomvåpen-keiseren har ingen klær på seg!

Green, Robert. *Security without nuclear deterrence*. Astron Media, Christchurch, New Zealand 2010.

John Gunnar Maeland

Robert Green er pensjonert kaptein i den britiske marinens flyvåpen. Som ung løytnant tjenestegjorde han på slutten av 1960-tallet på bombefly stasjonert om bord i hangarskipet HMS Eagle. Oppgaven var å slippe en 10 kilotonns atombombe over en militær flyplass i Leningrad. Senere deltok han i en helikopterskvadron som skulle lokalisere og destruere fiendtlige ubåter, om nødvendig med dypvanns-atombomber. Fra 1978 arbeidet han i forsvarsdepartementet i London. Den kalde krigen var på sitt verste og den nye britiske statsminister Margaret Thatcher bestemte egenhendig å erstatte de britiske Polaris-ubåtene med de langt større amerikanske Trident-ubåtene utstyrt med langtrekkende atomvåpenraketter. Det britiske atomvåpenarsenalet gikk fra en defensiv til en offensiv kapasitet.

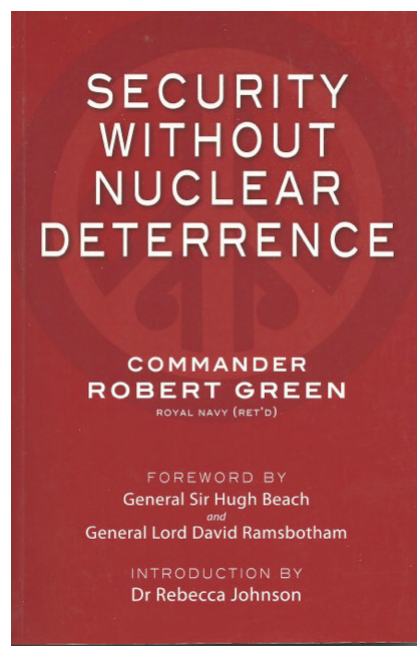
Så brøt Falklandskrigen ut i 1982. Det kom til trefninger mellom britiske og argentinske krigsskip. Green fulgte utviklingen på nært hold og innså at det var en reell fare for at Thatcher ville angripe Argentina med atomvåpen om den konvensjonelle krigen gikk i britenes disfavør. Slik gikk det heldigvis ikke, men for karrieresoldaten ble hendelsen en alvorlig vekker. Han forlot marinen i 1982, 38 år gammel. Gulf-krigen i 1990-91 fikk ham til å ”komme ut av skapet” som en atomvåpenmotstander. Han ledet den britiske gruppen som presset på for å få atomvåpenenes legale status vurdert av den internasjonale domstolen i Haag i 1996. I 2000 ga han ut boken: *The Naked Nuclear Emperor: Debunking Nuclear Deterrence*.

Hans siste bok er en oppdatering av atomvåpenenes rolle i den militær-politiske strategiske tankegangen, med særlig vekt på P-3 landene: USA, Frankrike og

Storbritannia. Han følger utviklingen fra de første etterkrigsårene da doktrinen om massiv gjengjeldelse ble etablert under akronymet MAD: Mutually Assured Destruction. Han går igjennom

internasjonale konflikter og kriser og hvilken rolle atomvåpnene spilte som skremmebilder og reelle trusler. Han leverer en rekke argumenter hvorfor atomvåpen ikke sikrer freden, som at atomavskrekking heller underminerer sikkerhet og stabilitet, øker risikoen for spredning og truer demokratiet. Han argumenterer mot disse våpnene ut fra moralske og juridiske prinsipper, men først og fremst argumenterer han ut fra militær logikk: vestmaktene vil være sikrere i en atomvåpenfri verden. Det er altså i vår egeninteresse at vi gir opp disse våpnene.

Kaptein Green peker på at Storbritannia har en historisk mulighet til å bli den første atomstormakt til å bryte med avskrekkingspolitikken ved å avstå fra å fornye sin Trident ubåtflåte. Han minner om at verden faktisk har kvittet seg med slaveri. Det var en mindre gruppe dedikerte mennesker som førte an i kampen mot denne tusenårige barbariske tradisjonen. Dette viser at mennesker kan endre historien.

Landsmøtet 2014 for Norske leger mot atomvåpen

Arrangeres lørdag 22. mars i Bergen.

Sted: Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Kalfarveien 31, 5018 Bergen.

Program:

Lørdag 22. Mars:

kl 10.30 - 13.00 Åpent møte. Program:

- Humanitær atomvåpennedrustning. Utviklingen etter Mexico-møtet. Innledning ved Magnus Nystrand, ICAN Norge
- Medisinsk fredsarbeid i medisinerutdanningen. Innledning ved Ingvild F. Sandøy

kl 13.00 - 14.00 Lunsj i kantinen

kl 14.00 - 16.00 Landsmøteforhandlinger/studentmøte

Kl 1830 et enkelt måltid på en av byens spisesteder etterfulgt av kaffe/avec hos John Gunnar, leilighet 603, C. Sundtsgt 36, 5004 Bergen.

Søndag 23. Mars:

Kl 1100-1400 Workshops om temaer fra lørdagens møte

Dagsorden Landsmøtet 2014

1. Valg av referent og møteleder
2. Innkalling til årsmøte og dagsorden
3. Referat fra årsmøte 2013 – godkjenning
4. Regnskap 2013
5. Årsrapport 2013 fra styret og studentgruppene
6. Handlingsprogram 2014
7. Budsjettforslag 2014
8. Valg av styreleder og styremedlemmer
9. Valg av valgkomite
10. Oppnevning av revisor

Internasjonal IPPNW kongress mot håndvåpen i Tyskland

Bjørn Ait

IPPNW er, ved siden av kampen mot atomvåpen, også strekt engasjert i arbeidet for å begrense den epidemien av død og lidelse som såkalte lette håndvåpen ("small arms and light weapons") forårsaker over hele verden. Årlig blir over 700.000 mennesker drept av håndvåpen, de fleste sivile. Skadene av håndvåpen er enorme og behandlingen av disse er krevende og trekker store ressurser vekk fra helsevesen som burde brukt kreftene på helt andre og mer nyttige ting. Derfor er IPPNW også engasjert i kampen mot håndvåpen gjennom vårt program "Aiming for Prevention" der man først å fremst bringer inn det medisinske aspektet med å dokumentere menneskelig lidelse og belastningen for ellers ofte marginale helsetjenester. Hovedfokus for dette arbeidet har vært i sørlige land i Latin-Amerika, Afrika og sørøst Asia.

I slutten av mai i år snudde det tyske IPPNW litt på flisa ved å

bringe konsekvensene tilbake dit hvor en stor del av håndvåpnene produseres. Fra 30. mai til 2. juni arrangerte den tyske foreningen sammen med IPPNW en internasjonal kongress kalt "Human Target" i Villingen-Schwenningen i det naturskjønne Schwartzwald i Tyskland. Der har våpenproduksjon lange tradisjoner med Mauser før og under den 2. verdenskrigen og Rheinmetall og Heckler & Koch etter. I løpet av tre dager var det 20 plenarforedrag og 28 workshops med tema fra "Small arms – weapons of mass destruction" til "Mexico: War on Drugs, Illicit Weapon Transfers and Thousands of Victims" godt blandet opp med spennende konserter og andre kulturbegivenheter. Den 1. juni hadde kongressdeltagerne en demonstrasjon (bildet) foran fabrikken til Heckler & Koch i Obendorf med sang og musikk og paroler i øs-pøsende regnvær godt bevoktet av rikelig med vennlig tysk Polizei.

Heckler & Koch er en av verdens største produsenter og eksportører av håndvåpen. De produserer bl.a. AG3 som mange over hele verden lager på lisens, deriblant også Kongsberg våpenfabrikk. Og det norske oljefondet har aksjer. Man har regnet ut at siden starten på våpenproduksjonen i 1956 (da Tyskland igjen fikk begynne å produsere våpen) har et våpen

fra Heckler & Koch over hele verden drept ett menneske hvert 14. minutt natt og dag i 57 år.

I slutterklæringen fra IPPNW-kongressen i Villingen-Schwenningen oppfordres det til

- Stopp i våpenproduksjon og handel
- Sosial nyttig og miljømessig bærekraftig produksjon framfor våpenproduksjon
- Ofrene for vold med skytevåpen må bli mer synlige og ikke stilles i skyggen av økonomiske og makt-politiske forhold
- Vi vil fortsette det internasjonale samarbeidet mot produksjon av og handel med våpen.
- Vi ønsker en fredskultur der vold aldri kan være et middel verken mellom mennesker eller stater.

IPPNW sitt program Aiming for Prevention bidro tidligere i år sterkt til at man i FN ble enige om den aller første "Arms Trade Treaty" som Norge allerede har undertegnet og ratifisert. Avtalen er viktig, men akk så begrenset og svak. Derfor er det viktig at vi som leger gjennom Aiming for Prevention fortsetter å synliggjøre og dokumentere de globale humanitære effektene av såkalte lette håndvåpen.

For mer info:
zielscheibe-mensch.org
human-target.org (engelsk)
ippnw.org

Nuclear Exits – land som valgte bort atomvåpen

Konferanse i Helsinki 18.-19. oktober 2013

Bjørn Hilt

Hvorfor har noen land som har hatt eller kunne hatt atomvåpen gitt slipp på dem, mens andre land med atomvåpen tviholder på dem og anser sine våpen som kritiske for deres sikkerhet? Det var spørsmål som ble stilt av tidligere president i Sør-Afrika og fredsprisvinner FW deKlerk i hans åpningsforedrag på en konferanse som nylig samlet både frivillige organisasjoner, politikere og eksperter i et senhøstlig Helsinki.

▲ Bjørn Hilt (t.v.) sammen med sentrale deltagere Tilman Ruff (midt-en) og Tadatoshi Akiba (t.h.)

På konferansen lærte vi hvilken positiv betydning det hadde for Sør-Afrika da de i 1990 bestemte seg for å kvitte seg med sine atomvåpen, for øvrig beklageligvis det eneste landet som noen gang har gjort nettopp det. Andre positive eksempler er Ukraina, Hviterussland og Kazakstan som ga avkall på de atomvåpnene de hadde hatt under Sovjettiden og land som Sveits, New Zealand, Sverige, Australia, Brasil og andre som har

hatt kapasitet til å lage atomvåpen, men som likevel har avstått fra skaffe seg dem. Faktisk ble Norge også noen ganger nevnt i den sammenhengen både fordi vi på femtitallet valgte bort muligheten til å skaffe oss atomvåpen og fordi vi også litt senere valgte å ikke tillate NATO atomvåpen på norsk jord eller i norske havner i fredstid.

Viktige konklusjoner fra konferansen var at:

- Det er mulig å kvitte seg med atomvåpen og avskaffelsen kan verifiseres.
- Stater blir ikke mindre sikre av å avstå fra atomvåpen mens deres innbyggere blir klart tryggere av det.
- Opinionspress fra frivillige organisasjoner, bloggere og andre aktivister kan spille en avgjørende rolle i nedrustningsspørsmål. Sanksjoner virker som regel ikke.
- Atomvåpenfrie soner i Sør-Amerika, Afrika, Oseania og andre steder er ene og alene positive for de land og folk som omfattes av dem.
- En naturlig tidsfrist for å befri verden fra atomvåpen bør være innenfor livstiden til de siste overlevende Hibakushaene fra Hiroshima og Nagasaki.
- Ikkespredningsavtalen (NPT) har sine svakheter men er likevel verdt å ta vare på.
- Det var skuffende at USA i 2012 nærmest saboterte FN-møtet som skulle vært i Helsinki om et Midt-Østen fritt for atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen.
- I land som har avstått fra atomvåpen har det alltid vært sterkt press både innenfra og utenfra for å utvikle eller beholde atomvåpen. Å avstå fra atomvåpen er et politisk valg som er mulig for alle.

▲ FW deKlerk under sitt hovedinnlegg på konferansen der han så absolutt ga inntrykk av at Sør-Afrikas nuclear exit i 1991 var et genuint ønske om å bidra til global fred og forståelse.

Konferansen ble arrangert av vår finske søsterorganisasjon LSV i samarbeid med IPPNW og andre. IPPNW var godt representert med innlegg fra våre presidenter Tilman Ruff og Ira Helfand og styremedlem Andi Nidecker om lokale erfaringer og helseeffekter av atomvåpen.

Tidligere ordfører i Hiroshima og president i Mayors for Peace og nåværende formann for Midle Powers Initiative, Tadatoshi Akiba holdt et godt foredrag om mulige veier til en tryggere verden uten atomvåpen. Han var optimistisk og inviterte alle verdens ledere til Hiroshima i 2020 for å feire et omforent forbud mot atomvåpen. Det ville passe godt 75 år etter at atomvåpen første gang ble brukt mot Hiroshima og Nagasaki. Han sa også at en passe tidsfrist for global avskaffelse av atomvåpen i hvert fall bør være i levetiden til de siste overlevende Hibakushaer fra Hiroshima og Nagasaki.

**GIVING
A LEGACY
TO OUR
STUDENTS**

**IPPNW'S CAMPAIGN
FOR A PERMANENT
HOME**

You
one
of e
mis
for g

Sup
gor
by c
den
Eug
app

Join the h

**Architects
Builders \$4
Bricklayer
Groundbr**

Together we
our successo
home for the
dents ad phy

We invite all f
of IPPNW - es
our global m
and purses.

Together we
ct the funds f

... donation brings us
...sted closer to our goal
...nsuring that IPPNW's
...sion and work continue
...generations to come.

...porters will receive a
...geous certificate signed
...our founding Co-Presi-
...nts, Bernard Lown and
...eni Chazow as lasting
...preciation for your gift.

Honor roll of benefactors

... \$ 10,000 to 5,000

... 4,999 to 1,000

... s \$999 to 500

... eakers \$499 to 100

... can leave an inheritance to
...rs... the security of a permanent
... next generation of IPPNW stu-
...sician leaders!

... friends, supporters, and activist
...pecialt the senior generations of
...ovement - to open their hearts

... can secure the future and colle-
... for a permanant IPPNW House!

Let us...

Invest in a secure and
sustainable future...

Move forward from tenancy to
ownership...

Secure IPPNW's legacy for the
next generation...

Bequeath a permanent home -
an IPPNW Peace House - for our
global movement

Can't make a monetary gift?

Then please donate a vase,
painting, rare book, or other
valuable object to our on-line
public auction to benefit the
Peace House!

IPPNW.ORG/PEACEHOUSE.HTML

FNs førstekomite 2013

på det humanitære sporet.

Kjirsten Osen

Sesjonen i FNs 1. komite høsten 2013 vitnet om en økende bevissthet om de humanitære og miljømessige virkningene av atomvåpen. Stadig flere stater ser på atomvåpen som instrumenter til terror og destruksjon heller enn til sikkerhet og prestisje. Kravet om et forbud mot atomvåpen vokser. FNs generalforsamling har ingen besluttende myndighet, men fordi alle land er med, virker avstemmingene som verdensomspennende meningsmålinger på statsnivå.

Til tross for at det var USAs president Barack Obama som med sin Praha tale i 2009 ga ny energi til arbeidet for en atomvåpenfri verden, stemmer USA fortsatt nei sammen med Israel på nesten alle forslag til atomnedrustning. Også de øvrige NATO-landene er stort sett negative, med Norge, Danmark og Island som hederlige unntak. I det følgende gis noen detaljer fra komiteens arbeid. Alle data finnes på www.reachingcriticalwill.org. Joint statement on the Humanitarian Consequences of Nuclear Weapons samlet underskrifter fra 124 stater, en betydelig økning fra i fjor da 34 stater underskrev. Men fra NATO var bare Norge, Danmark og Island med. Sivilsamfunnsorganisasjoner med ICAN i spissen var viktige pådrivere.

Open-Ended Working Group (OEWG) to develop proposals to take forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons, som ble vedtatt i fjor, la i år frem en rapport for 1. komiteen. En oppfølgingsresolusjon om å oversende saken til The Conference on Disarmament (CD) i Genève fikk 151 ja stemmer hvorav 14 fra NATO

inkludert Norge, 4 nei-stemmer inkludert NATOs 3 atomvåpenstater pluss Russland, og 21 avståelser hvorav 9 fra NATO. I fjor var tallene 133-4-35, altså en god bedring i år.

High level meeting. Resolusjonen Follow up to the 2013 high level meeting of the General Assembly on nuclear disarmament som ble lagt frem av Indonesia på vegne av Non-Aligned Countries, støtter et forbud mot atomvåpen og oppfordrer til å starte forhandlinger om en konvensjon, i CD. Den fikk 129 ja stemmer uten noen fra NATO, 28 nei-stemmer hvorav 20 fra NATO, og 19 avståelser hvorav 8 fra NATO, inkludert Norge. Den norske avståelsen er bedre enn et nei, men allikevel skuffende tatt i

betraktning High level meetings positive holdning til Oslo konferansen.

Malaysia-resolusjonen Follow up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the legality of the threat or use of nuclear weapons oppfordrer til å starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen. Den fikk 127 ja stemmer men ingen fra NATO, 24 nei hvorav 22 fra NATO (pluss Russland og Israel), og 27

avståelser hvorav 6 fra NATO, inkludert Norge. I fjor var tallene 135-22-26.

NAC-resolusjonen Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments fikk 165 ja stemmer inkludert Norge og alle andre atomvåpenfrie NATO-land, 7 nei-stemmer fra samtlige atomvåpenstater unntatt Pakistan og Kina som var blant de 5 som avsto. (Det var også separate avstemminger på enkelte punkter.) I fjor var tallene 156-7-4. Sverige har trukket seg fra samarbeidet i New Agenda Coalition, men stemte ja til resolusjonen.

Global hungersnød etter begrenset atomkrig

Bjørn Hilt

En rekke studier de siste årene har vist at en begrenset, regional atomkrig mellom India og Pakistan vil kunne føre til betydelige klimaendringer med temperaturfall over hele jorden. I 2012 publiserte IPPNW en rapport som viste at dette kunne sette matsikkerheten i fare for så mange som en milliard mennesker (<http://tidsskriftet.no/article/2501209>). IPPNW co-president Ira Helfand har nå sammen med flere andre fortsatt undersøkelsene av konsekvenser for den globale matproduksjonen og matsikkerheten etter en tenkt begrenset atomkrig. Resultatene som ble publisert i desember i fjor er dramatiske og nedslående. De nye estimatene viser at bare i Kina ville temperaturfallet føre til en halvering av produksjonen av hvete det første året og en reduksjon med en tredjedel de påfølgende ni årene. Risproduksjonen ville gå ned 21 % de fire første årene og 10 % i de neste seks årene. Hvis det skjer vil ikke Kina ha noen mulighet til å forsyne befolkningen med mat og hungersnød kan bryte ut. Totalt anslår IPPNW sin rapport at to milliarder mennesker kan stå i fare for å sulte i hjel i løpet av ti år selv etter en begrenset atomkrig. Les mer og last ned rapporten på <http://peaceandhealthblog.com/2013/12/10/nuclear-famine-two/>

Før IPPNWs 21. verdenskongress i Kazakhstan skal mellom 20-40 IPPNW studenter sykle nesten 800 km fra Semey til Astana. På den 2,5 uker lange reisen vil de møte ordførere, andre folkevalgte, fredsaktivister og medstudenter. Alt dette for å heve sin røst og fortelle om viktigheten av en verden fri for atomvåpen. De vil også ha en aksjon utenfor Semipalatick - et atomvåpenteststed.

Norske leger mot atomvåpen støtter ved å sponse den afrikanske deltagelsen under sykkelturen.

Vi ønsker syklistene god tur og lykke til.

Game on!

2013 har vært et gjennombruddsår for arbeidet med et forbud mot atomvåpen.

Magnus Nystrand
Kampanjeleder ICAN

Klokken er ca 17:30 tirsdag 16. oktober - Stemningen i salen er magisk når ambassadør Dell Higgie fra New Zealand leser opp de 124 landene som har knytta seg til uttalelsen om humanitære konsekvenser av atomvåpen. Det tar tid å lese opp 124 land og spenningsutløsningen er massiv når uttalelsen er ferdig lest - et samlet sivilsamfunn gir velfortjent applaus fra bakbenken. Dette var den eneste applausen som kom i løpet av førstekomiteens samling i New York i oktober.

ICAN hadde mye av æren for at en overveldende majoritet av verdens stater valgte å assosiere seg med uttalelsen fra New Zealand. Et 20-talls ICAN-lobbyister fra hele verden hadde jobbet i flere uker for å lobbe hovedsteder og nedrustningsdiplomater - fra Tuvalu til Island. I Japan er denne uttalelsen forsidestoff, og ICAN klarte gjennom et massivt press å få Japan til å bli med i det gode selskap – annonsert av ingen ringere enn utenriksministeren selv.

Hvorfor er dette en helt sentral hendelse, noe langt viktigere enn for eksempel Malaysia-resolusjonen? Og hva har en uforpliktende ”statement” med et forbud å gjøre? New Zealand-uttalelsen er svært lik den som første gang ble levert i forberedelseskomiteen til Ikke-spredningsavtalen våren 2012. Initiativtakere og dirigenter for uttalelsene i 2012 og 2013 er den såkalte 16-landsgruppa. Denne gruppa består av blant andre Mexico, New Zealand, Irland, Østerrike, Danmark, Sveits, Sør-Afrika og Norge. Lands som har lang erfaring med humanitær nedrustning, forbudsprosesser og tett samarbeid med sivilsamfunnet. Disse statene ser nå at det er stemning for et forbud og at de i samarbeid med sivilsamfun-

net har maktet å gjøre humanitære konsekvenser til det viktigste sporet i de etablerte forum. Selve forbudsforhandlingene vil sannsynligvis bli organisert i uavhengige konferanser, av nettopp noen av disse landene.

Tre uker før 124-landsuttalelsen hadde Nosizwe Lise Baqwa besøkt New York, i forbindelse med historiens første høynivåmøte om nedrustning. Nosizwe var én av to representanter for verdens sivilsamfunn og

**SAVE
DATE**

**CONFERENCE ON THE
HUMANITARIAN IMPACT
OF NUCLEAR WEAPONS**

MEXICO

13-14 FEBRUARY 2013

ICAN
11-12 & 15 FEB

th

to abol

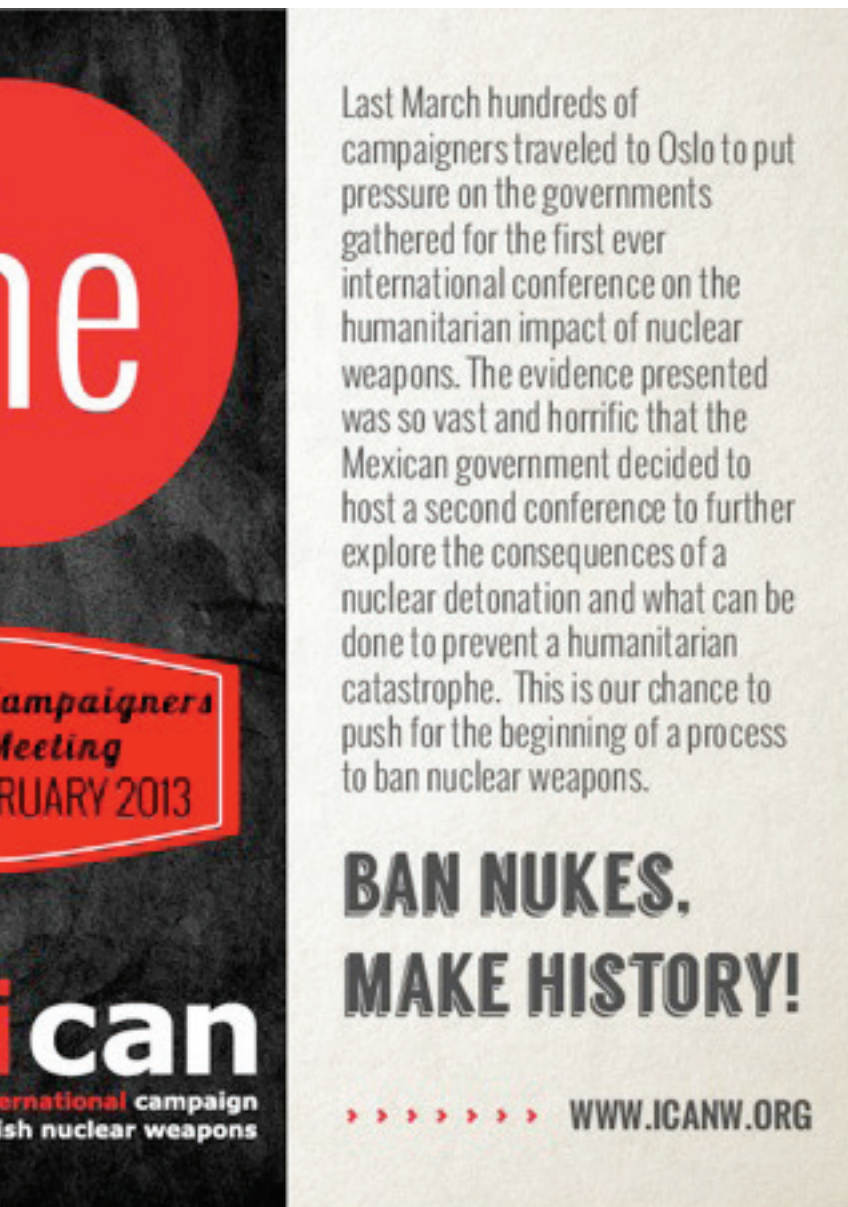
holdt en fantastisk liten tale på vegne av hele ICAN. En tale som høstet ros fra kampanjeaktivister verden over. Møtet for øvrig var preget av at CELAC (paraplyorganisasjon for latin-amerikanske stater) annonserte sin støtte til et forbud bygd på anerkjennelsen av humanitære konsekvenser og at Storbritannia, Frankrike og USA kritiserte det humanitære initiativet i en felles uttalelse. Og nettopp sistnevnte utvikling er verdt å merke seg. Både under høynivåmøtet og i FNs førstekomité ble det gjort mot-trekk av de

vestlige atomvåpenstatene og noen av deres allierte i Europa. Motstanden viser at det humanitære sporet virker og blir forstått som politisk relevant.

ICAN kan ellers melde om mye aktivitet siden ICAN Civil Society Forum i mars. Vi har arrangert sommervorspiel, vært på flere sommerleirer, møtt organisasjoner og diplomater i Dublin og København, hatt jevnlig treff med det norske nettverket, vært i media med "Dont Bank on the Bomb"-rapporten, holdt foredrag sammen med hibakusha Shigeo Sasamori og arrangert "Humanitært friminutt på Stratos" midt i valgkampavslutningen. Sistnevnte ble svært godt besøkt og mottatt (150-200 deltakere), med innslag fra bla. presidenten i Norges Røde Kors, generalsekretær i Norsk Folkehjelp, Jan Erik Vold, Trine Skei Grande og Bugge Wesseltoft.

Politisk arbeides det intensivt med å informere og oppdatere nye stortingsrepresentanter, ny politisk ledelse i UD og etablere et godt forhold til nye koster i embetsverket.

Det største enkeltprosjektet i beddingen er "Berlin Sessions on Humanitarian Disarmament", en konferanse for å rekruttere flere humanitære sivilsamfunnsaktører i Europa som avholdes 23. og 24. januar 2014. Arrangementet er et samarbeidsprosjekt med ICAN i Tyskland og målet er å nå ut til organisasjoner som jobber politisk med humanitære spørsmål nasjonalt – som for eksempel Oxfam, Amnesty, FN-foreninger, Handicap International, Médecins du Monde, Red Cross national societies, Pax Christi, Médecins Sans Frontiers, organisasjoner i ACT-alliansen. Målgruppen og formatet er basert på behovet for større politisk innflytelse i sentrale NATO-land. Å få med Tyskland på en prosess blir av oss i ICAN regnet som helt avgjørende

Keturadresse:
NLA c/o Norges Fredsråd
Postboks 8940
Youngstorget 0028 Oslo

Norsk avdeling av International Physicians for the Prevention of Nuclear War

IPPNW